

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile

Teie: 16.01.2026

Meie: 28.01.2026 nr 1-5/26/6905

Eesti Keskkonnaühenduste Koda seisukoht EL toidu ja sööda omnibussi eelnõu kohta

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) ei toeta keskkonnakaitsega seotud EL õigusnormide nii laiahaardelist ja põhimõttelist muutmist ilma muudatuste mõjude hindamiseta. Sellised ettepanekud vaid süvendavad käimasolevaid teravaid keskkonnakriise, mida Euroopa Komisjon on toonud loodust kahjustava muudatuste paketi väljatöötamise üheks põhjuseks.

Leiame, et nn toidu ja sööda omnibussiga tehtud muudatusettepanekud nõrgestavad oluliselt ELi taimekaitsevahendite alaseid õigusakte ning vähendavad inimeste tervise, keskkonna ja toidu kaitset ohtlike pestitsiidide eest.

On ääretult oluline mitte nõrgestada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1107/2009 sätestatud kaitsemehhanisme, mis lähtuvad taimekaitsevahendite olemuslikust toksilisusest ning on paika pandud selleks, et kindlustada inimeste ja loomade tervise ning laiemal looduskeskkonna kaitse.

Alates 2011. aastast kehtiv pestitsiidimäärus näeb ette, et pestitsiididel ei tohi olla kahjulikke mõjusid inimeste ega loomade tervisele ega vastuvõetamatuid mõjusid keskkonnale. Nende nõuete täitmiseks alluvad pestitsiidid rangele hindamisele ning regulaarsele kontrollile ja ümberhindamisele, et neid saaks turule viia või seal edasi hoida. See on ülimalt oluline, kuna pestitsiidid on loodud olema sihtorganismidele väga toksilised, kuid on paratamatult mürgised ka teistele sihtgruppi mittekuuluvatele organismidele nagu mesilased, põllumajandustootjatele kasulikud lüljalgsed, kalad ja kahepaiksed, [mullaelustik](#), imetajad ning sealhulgas inimesed.

[Euroopa Komisjoni hinnangu](#) kohaselt on kehtiv määrus olnud suures osas tõhus inimeste tervise ja keskkonna kaitsel ning on tänu kriteeriumide rangusele ja kõigi toimeainete kohustuslikele regulaarsetele ülevaatamistele kaitsetaset parandanud.

Vastuvõetamatu on ettepanek muuta pestitsiidide toimeainete heakskiitmise tähtajatut kehtivust vaikimisi normiks, lammutades sellega regulaarsete ja süstemaatiliste ümberhindamiste süsteemi. Perioodilised läbivaatamised on hädavajalikud uute teaduslike tõendite arvesse võtmiseks. Selle käigus on korduvalt tulnud esile varem ettenägematud toksilisi mõjusid inimestele ja sihtgruppi mittekuuluvatele liikidele, mis on viinud ohtlike ainete vajaliku keelustamiseni. Selle mehhanismi eemaldamine võimaldab ohtlikel pestitsiididel jääda turule määramata ajaks.

Samal ajal piirab ettepanek liikmesriikide võimalust tugineda riiklikul tasandil taimekaitsevahendite lubamisel kõige värskematele teaduslikele tõenditele. Selline lähenemine on vastuolus väljakujunenud ELi kohtupraktikaga ning õõnestab riiklike asutuste rolli rahvatervise ja keskkonna kaitseks.

Ettepanek pikendab veelgi lubatud kasutusaja pikendusi ainetele, mis ei vasta enam heakskiitmise kriteeriumidele, sealhulgas tervise- ja keskkonnakaalutlustel, võimaldades ohtlike pestitsiidide jätkuvat kasutamist kuni kolme aasta jooksul. Samal ajal laiendab see erandite määramise kriteeriume, mis lubab *tõsise ohu korral taimede tervisele* aga ka *toodangu kaitsmise eesmärgil* kasutusele lubada aineid, mis ei vasta sätestatud kriteeriumitele. See muutus on otseses vastuolus määruses (EÜ) nr 1107/2009 kehtestatud eesmärkide hierarhiaga, mis seab inimeste tervise ja keskkonna kaitse selgelt tootmishuvidest kõrgemale.

Kuigi sünteetilistele pestitsiididele ohutumate alternatiivide leidmise soodustamine on väga tervitatav, kehtestab ettepanek biotõrje toimeainete määratluse ebapiisava täpsusastmega, mis võib viia sünteetiliselt toodetud, halvasti mõistetavate või kahjulike omaduste ja mõjudega ainete kasutamiseni. Neid riske süvendavad veelgi ajutise loa andmise lihtsustatud protseduurid ning arvestuse pidamise kohustuse kaotamine.

Ettepanekud ei käsitle sisuliselt toidus sisalduvate pestitsiidijääkide probleemi, säilitades raamistiku, mis lubab ELis keelustatud pestitsiidide jääkide ilmumise imporditud toodetes, käsitledes samal ajal selliste jääkide keelustamist erandina, mitte tavapraktikana. Selline lähenemine kinnistab topeltstandardi imporditud ja ELis toodetud toidu vahel ning soodustab sisuliselt ELis ohtlikuks tunnistatud ja keelatud pestitsiidide kasutamist mujal, kahjustades sealseid kohalikke kogukondi ja keskkonda. Samuti tagab see võimaluse Euroopa ettevõtetele jätkata siin keelustatud pestitsiidide müüki kolmandatesse riikidesse.

Kokkuvõttes õõnestavad need muudatusettepanekud fundamentaalselt määruse (EÜ) nr 1107/2009 eesmärgi, ignoreerivad ettevaatusprintsipi ning on vastuolus ELi väljakuulutatud eesmärgiga liikuda eemale pestitsiididel põhinevast põllumajandusmudelist. Saksa [keskkonnaõiguse ekspertide hinnangul](#) rikub Euroopa Komisjoni ettepanek ELi esmast õigust nii sisuliselt kui ka menetluslikult. Selle asemel, et edendada biotõrjet ja ohutumaid alternatiive, toimib ettepanek ohtlike pestitsiidide dereguleerimisena ning peegeldab pigem pestitsiiditööstuse nõudmisi kui avalikke huve.

EKO soovib lükata tagasi kogu eelnõude pakett ning seista riigina ELi pestitsiidialaste õigusaktide terviklikkuse ning nendega tagatud kõrge kaitsetaseme eest.

Pikemalt Pesticide Action Network Europe [seisukohtades](#).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator

Eesti Keskkonnaühenduste Koda ühendab kümmet eelkõige üleriigilise huvikaitsega tegelevat ekspertorganisatsiooni: Eestimaa Looduse Fond, Eesti Ornitoloogiaühing, Eesti Roheline Liikumine, Balti Keskkonnafoorum, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering, Keskkonnaõiguse Keskus, Päästame Eesti Metsad, Läänerannik, Nõmme Tee Selts.